

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

רש"י

מסורת הש"ס

(א) כ"ב קמ"ח: (ב) כמכות
ע"ל. (ג) ר"ל קמ"ח. (ד) ר"ל קמ"ח.
(ה) מוספתא מעשרות
פ"ג, ד' ו' ו' ע"ש.
(ו) כ"ב ט"ף: כולן.

הגהות הב"ח

(א) ש"י ד"ה אלא אמר
ר"ל וכו' דמן המורה היא
הפיקר לאלתר במתנה
אע"פ דלא אחי לרשות וזה
דרקשיא והואל ומשע:
(ב) ד"ה היינו טעמא וכו'
הלך אמרו רבנן:

גליון הש"ס

גמ' ב"ה המורה. ע"ל לקמן
דף ע"ב גמ' ר"ל ד"ה היינו
וע"י כ"ב ט"ף דף ק"ב ע"ב:

מוסף רש"י

מקצתו לראשון. וזהו
וע"י כ"ב ט"ף דף ק"ב ע"ב
קנה. שהיה זה שור והוא
ממנה כחלקו ממנו
דמנת שכיב מרע במקצת
ממנה גמורה היא. שני
לא קנה. כלל דלא שייך
לנפשו כלום. והלכך אם
עמד חזר ורשע. כ"ב
קמח"ח.

פירוש הרא"ש

אין דעתו ע"י מה
שהפיקר. ואף על גב
דברשמו קאי כבר דעתא
דיתר אולין ואין דעתו
עליו: פיקצו לראשון
ובזמן איש ראשון קנה
שני לא קנה. שכיב מרע
המתקן נכסיו ונתון מקצתן
לראשון כפי ורש"י אמר
ויכול לשני ראשון קנה ולא
עמד אינו חוזר דמנת
שכיב מרע במקצת הרי
היא כמנת בריא אם לא
זיה ממתנת מיתה שני לא
קנה דהוי מתנת שכיב
מרע ככולה ולא עמד
חוזר ומדקיק ראשון אלמא

אבל אם היה הפקירו קודם לגירו מותר. דמסתמא כי מדיד אינש
על מה דאית ליה ברשותיה הוא דלדריה ולא על מה שכבר הפקיר
ולדהכי מותר. ואי אמרת טעמא דרבי יוסי משום דלא הוי הפקר עד
דלמלא לרשות וזהו מה לי נדרו קודם כו' הא כי נדר האי אכתי לא וזה

ציה שום אדם ואמאי מותר: היינו

טעמא דשרי דכל המדיד אין דעמו
על מה שהפקיר. אלא על מה שעדיין
ברשותו ולדהכי מותר: מסיב רבא
כו' מקצתו לראשון וכולן לשני. שכ"מ
שכתב מקצת נכסיו לחד והשאר
כולן כתב לשני: ראשון קנה שני
לא קנה. ואם עמד חוזר בשני ואינו
חוזר לראשון לפי שככתב לראשון
שייך לעמו על מה שנתן אחר כך לשני
ומן השני חוזר ללא שייך כלום ומש"ה
לא קנה. ואי אמרת לא הוי מתנה עד
דמטי ליד מקבל אמאי קנה ראשון
טפי משני הא כיון דלא אחי ליהדיה

לא הוי שלו וכי היכי דשל שני הוי שור לראשון איכא למימר נמי
דשל ראשון הוי שור לשני והואל וברשותו של נתון הא אחי כל זמן
דלא אחי ליהדיה דלאי אלא מדקנה ראשון ש"מ לימא לאח לך יוחנן
דלמך לא זכי מקבל עד דלמלא ליהדיה: אלא אמר רבא. לעולם
קסבר רבי יוסי דמן המורה היא (א) מתנה לאלתר אע"פ דלא אחי
לרשות וזהו והואל ומשע שהפקירו הוי הפקר ומאי טעמא דר'
יוסי דאכר הכא כמתמיין: היינו טעמא דרבי יוסי. דלא אמר
ליהדיה הפקר: משום מתנה ביה חורון. כדמתן בפרקיין לקמן (דף מ"ח).
דמוכחא מילתא דלא נתנה לחדו אלא צבילי שיהא אחי ויחל
והכא נמי אי חמתין הוי הפקר דחזר בו וזין וזה כי אחי מיחזי דבשכיב
מרע ממנא הפקיר והיינו דומיא דבית חורון הלכך (ו) אוקמינן
אדרבנן דלא הוי הפקר עד דלמלא לרשות וזה. ואי דמפרשי אלא
אמר רבא לעולם לר' יוסי מדאורייתא לא הוי הפקר עד דלמלא לרשות
וזה ולא דמי למתנה ומדריבנן הוא דהוי הפקר אע"פ דלא אחי לרשות
וזהו לקמן כדי שלא תשתכח תורת הפקר והכא כמתמיין כו':

המפקיר אה שדכו כל ג' ימים הראשונים יכול לחזור בו. בין אמר
אין רצוני שיהא הפקר דחזר בו וזין וזה כי אחי מתוך ג' ימים
ושם הפקר לא חילל ביה ולא פקע ליה מידי מעשר דהפקר פטור מן
המעשר דקאמרין (שבת דף ס"ח). וגשמו פרט להפקר: מכאן ואילך
אינו יכול לחזור בו. ופטור מן המעשר כל מאן דזכי ביה:
אמר

דלא מדעמייהו מפקירי אלא להערמה בלבד ולא הוי הפקר ולפיכך
ראוי לומר דאפי' וזה בו אחר יכול מפקיר לחזור בו שעדיין לא נגמר
הפקירו מכאן ואילך אין יכול לחזור בו ואפי' לא וזה בו אדם לא
כעשה הפקר ברמאות אין הצעלים מאחרין לזכות בו יותר מג':
ואי

חשבין ליה כמתקן דמפקירא כמתן לראשון לא היה דעתו ליתן לשני דאי חשבין ליה כמתקן
דעתו ליתן לשניהו אף ראשון נמי לא קנה דלא אמרי' בפרק מי שמת שכיב מרע שכתב כל נכסיו לחברים
רוחין אם כמתקן מת קנו כולם עמד חזר ככולם אם כמתקן מת קנו כולם עמד אינו חוזר אלא כמתקן
ומתשבין ליה כמתקן אם כן כולן לשני דקאמר קאי גם אמקצת שנתן לראשון כי היה בדעתו לחזור בו ממתנת
הראשון אם היה יכול ומפקירא כמתקן לראשון לא היה בדעתו ליתן לשני ושבו נתקן לחזור בו מן
הראשון וליתן הכל לשני דאי וכו' לשני דקאמר היינו מה ששייך מנכסיו שלא נתנם לראשון ראשון אמאי קנה
אם עמד הרי חילק כל נכסיו והוי מתנת ש"מ ככולה אלא ודאי שנתן לשני דעתו על מה שנתן לראשון הי'
דעתו על מה שהפקיר ו"ם גורסין ומקצתן לראשון וכו' לשני וזה שני להשתמע בראשון וברייתא היא שניה
במקצתה כמותה נכסיו לשני עבדיו בשני שטרות וכחז לראשון מקצת נכסיו ולשני כתב כל נכסיו לראשון לא ילא
לחיות כיון דשייך ושני ילא לחיות וקנה כל הנכסים והראשון כוללם אלמא דעתו על מה שנתן כבר לראשון
ותן הכל לשני דל"כ גם לשני הוי מתנה במקצת ולא קנה: משום פירוש בית הירון. לקמן בפרק השותפין
ואסורים משום שלא היתה מתנה גמורה הי' אינו נראה הפקר גמור כי נראה שלא הפקירו אלא צבילי שיהיה
בה המודר: כ"ה ש"ש ימים יב"ה אהור בו. ולומר אי חזר בו ממה שהפקירו ושבו אין אדם יכול לזכות
בו הלכך אפילו קודם שחזר בו אין שם הפקר עליו אם אכל ממנו אדם ולא כיון לזכות מן ההפקר חייב
במעשר וכן אם הוא לקטן שלא נשם וזה מן ההפקר אלא נשם חזרה חייב במעשר ומיהו אם זה בן הוא
נמסר וכן מוכח בסופא גבי הפקר ליתן דקתני וזה מה בן הוא בין אחר אין יכול לחזור בו וקאי נמי אהפקר
תקנו חכמים שלא יהא פטור מן המעשר אם וזה בו נתון שלשה ימים מפני הרמאות ולא לא יחזר בו מן
רמאות כדי שלא לנטול ההפקר לגמרי: סבאן ואיך אינו יב"ה אהור בו. דמייד כשהפקירו מל ההפקר ואלא
תקנת הרמאות שגילין להפקיר פירומיהן ולחזור ולזכות בהם כדי לפטור מן המעשר לכן תקנו חכמים דלא הוי
בו אחר ואע"פ דתקנו להפקיר פירומיהן ולחזור אלמא לא יב"ה אהור בו. דבגן נמי אית להו הן תקנתא ואי
י"ל שהוא ירא ששם הוא ילקט מלך זה אחרים ילקטו בו מלך אחר אכל אם היה יכול לחזור בו מדברייהם וזהו מדי:

כל הנודר אין דעתו על מה שהפקיר. אין הכי נמי דמאי דהדר ניה
דלילה הוי ואי הוה אכר ליה לאזומו דבר שהפקיר צפירוש חילל נדרו
אלא הכא היינו טעמא משום דכל האוסר נכסיו סתם אין דעתו על מה
שהפקיר: הכי גרסינן מסיב רבא מקצתן לראשון וכולן לשני שני וזה
להשתעבד בראשון. וברייתא היא

במקצתה צבכא בתרא(ד) והכי פירושו
מי שיש לו שני עבדים ונתן מקצת
נכסיו לראשון ואח"כ נתן(ס) לשני לא
קנה ראשון דלמלא בגופיה שייך וכיון
שעצמו לא קנה נכסיו נמי לא קנה
דעבדא דקני נכסיו הוא אכל שני וזה
בעצמו ובנכסיו וזה נמי להשתעבד
בראשון לגביה למה שירא. ואי אמרת
דלזן דעמו על מה שנתן ככר: אלא אמר
רבא טעמא דר' יוסי משום מתנה
ביום חורון אמר. ומדינא ודאי אפילו
לר' יוסי שרי דמני אפקריה נפקא

ליה מרשותיה אלא דלזן סכדי דלא אפקריה אלא כדי שזכה
מודר אי שריק ליה אחי למישרי אפי' היכא דלמך צפירוש וכמעשה
בזית חורון דמתן בפרקיין לקמן (מ"ח). ואינין לפרקיין אלא כדי שיהא אבא
ויאכל עמנו ומש"ה דוקא צבכא לנהפכו אסור דאיכא למגור
אבל הפקירו קודם לגירו שרי: הניא המפקיר אה שדכו כל ג' ימים
יכול לחזור בו. רמיא שמועה זו שלא נתבררה יפה צבכא הראשונים
ז"ל לפי עניות דעמי. וכך נראה לי בפירושה כל שלשה ימים יכול לחזור
בו מכאן ואילך אין יכול לחזור בו מדקא מפליג בסופא דאם אמר תהא
שדכו זהו מופקרת ליום אחד וכו' בין וזה ללא וזה דקתני שעד שלא
זכה יכול לחזור בו ומש"ה אין יכול לחזור בו ובריבא לא מפליג
בזכי אלא תולה חזרה בקודם ג' ולאחר ג' ש"מ הכי קמיני כל ג'
ימים יכול לחזור בו מהפקירו ואפילו וזה אחר קודם חזרתו לא קנה
ומפרש טעמא לקמן (מ"ד). דמפקירין והדרין בהון דמשום דהפקר פטור
מן המעשר הוי הרמאות מפקירין שדומיהן כדי להפטר והיה דעתן
בשעת הפקירין שיחזרו בו ויזכו בהן ונמלא שלא היה הפקירין אלא
להערמה בלבד ולפיכך הולרכו לומר שאם יזכו בהם לא יהא חזכים
מן ההפקר והולרכו גם כן לומר שאפילו וזה בו אחר לא יקנה והיא
מפקיר יכול לחזור בו תוך ג' ואע"פ דלגבי אחר ליכא למימש לרמאות
אפי' אי לא הא לא קיימא הא שאם יראו הרמאות שכשזכה בו
אחר קנה לא ישמעו לדברי חכמים שהם לא יקנו דלימרו כי היכי
דלמך זכי מהפקירא אן נמי מהפקירא וינין ועד שייקן שנהבו הרמאות
ברמאות זה כל ג' ימים אינו מתברר שיהא הפקר דאיכא ליתמש
ראוי לומר דאפי' וזה בו אחר יכול מפקיר לחזור בו שעדיין לא נגמר
הפקירו מכאן ואילך אין יכול לחזור בו ואפי' לא וזה בו אדם לא
כעשה הפקר ברמאות אין הצעלים מאחרין לזכות בו יותר מג':
ואי

היה דעתו ליתן השאר לשני
וימנן שהוא נתקן ויהיה
לו להחריב על כמתקן וכו'
כמתקן וימנן דלא עמד
חוזר אלא ע"כ ר"ל אף
מה שנתן לראשון ונתקן
הוי אלמא דעתו על מה שנתן הי' יומא דעתו על מה שהפקיר. כן פ"ת. ויש ספרים דגרסי מקצתו לראשון לא קנה
ורבינו נתנאל אמר דברייתא היא בתוספתא גבי עבדים דכתב לראשון מקצת נכסיו ולשני כתב כל נכסיו (ראשון) לא ילא
לחיות כיון דשייך מנכסיו ושני קנה דעמו דהא לא שייך לכן משתעבד אף בראשון אלמא דעתו ליתן לשני אף מה שנתן
לראשון דל"כ: לא קנה עצמו דהא שייך והוא עצמו נתנו לראשון והשתא אין לו כלום אלא ע"כ דעתו אמה שנתן כבר
הי' יומא הכי: אלא אמר רבא משום טעמה בית חורון. ככלהי השותפין לקמן (דף מ"ח). ואסור מטעם שלא היתה
מתנה גמורה שלא נגמר כלל לתתה הכא נמי אין נראה הפקר שדומה אפילו לא הפקירו אלא נדעם שזכה בו המודר:
הניא המפקיר שדכו כל ג' ימים יב"ה אהור בו. ומייב במעשר האוכל ממנו אם אינו מתכוין לדבר דהפקירו אינו
הפקר כלל אע"פ שלא חזר בו נמי לא הוי הפקר וטעמא משום דאיסור טבל דיוע כל העולם דוה איסור טבל
עליו ואם הפקר אינו מפורסם ולפיכך כל ג' ימים יכול לחזור בו בין וזה בו הוא בין וזה בו אחר ומש"ה חייב במעשר
כיון דיכול לחזור ולקב גורו מפני הרמאות והדרי בהו דמפקיר ועד שלשה ימים יש לחוש שמה יאמרו העולם
הוא אוכל פירומיהו שאין מתקונים אבל לאחר שלשה לא גורו דמכאן ואילך דיוע ההפקר ומיעיל ההפקר אפילו לא וזה
בו אדם ואין חייב במעשר אבל כמתמיין המודר מותר מייד כשהפקיר דהתם כמו שאינו דיוע ההפקר כן אינו דיוע שהדרי
הכירו דטוחיה דבכא אלו מתירין משום דדיוע ההפקר לאחר שלשה ימים כמו איסור הטבל חייב במעשר וליכא למימר
דוה מן החיוב על הפטור דמעשר הוא מנייה וביה:

אחר פטור מן המעשר ולא יוכל אחר כך לנטול ההפקר כיון שכבר בא ליד אדם בתורת זכיה מן ההפקר
ליום אחד אלמא אע"פ שלא עברו ג' ימים כיון שזכה בתורת הפקר אין בו חזרה ומייד מניין לפרש הא דקתני בסופא מי שזכה בו לאחר שלשה קאמר כדפרי' ברישא ואשבת חדש ושנה קאי אי נמי בהפקר בלא זמן
תקנו חכמים שלא יהא פטור מן המעשר אם וזה בו נתון שלשה ימים מפני הרמאות ולא לא יחזר בו מן
רמאות כדי שלא לנטול ההפקר לגמרי: סבאן ואיך אינו יב"ה אהור בו. דמייד כשהפקירו מל ההפקר ואלא
תקנת הרמאות שגילין להפקיר פירומיהן ולחזור ולזכות בהם כדי לפטור מן המעשר לכן תקנו חכמים דלא הוי
בו אחר ואע"פ דתקנו להפקיר פירומיהן ולחזור אלמא לא יב"ה אהור בו. דבגן נמי אית להו הן תקנתא ואי
י"ל שהוא ירא ששם הוא ילקט מלך זה אחרים ילקטו בו מלך אחר אכל אם היה יכול לחזור בו מדברייהם וזהו מדי:

(א) מ"י פ"ט מהל' וזהו
ומתנה ה"י ר' טוש"ע
ו"מ ס"י ר' טוש"ע י"ב:
ב"ב ב' מ"י פ"ב מקבלות
מרים הנהל' ח' סגג
לאזין רבנן טוש"ע ח"מ
סימן רע"ב סוף ט':

תוספות

ואי אבירא עד ראתי
לרשות וזכה מה
א"י נדרו קודם דהפקירו
מה א"י הפקירו קודם
ל"ג. ככלהו ליתמר דהא
ברשותיה קיימי: אין דעתו
אבירו מה שהפקיר. הלכך
הוי הפקירו קודם לגירו
שרי: מתריב רבא בפקצתה
פ"ראשון ופ"ה א"שני.
פירוש המתקן נכסיו:
ראשון קנה. דהוי מתנה
במקצת של שכיב מרע
דשניין קניו וזה עמד אינו
חוזר והשני לא קנה דהויא
מתנה ככולה וחזר כשעמד
וימירי הכא כשעמד ומשום
הכי ראשון קנה דהוא
מתנה במקצת וע"כ כמתקן
ומיירי הכא כשעמד ומשום
לא היה בדעתו ליתן כלל
לשני דהכי אחר בפרק מי
שמת (דף קמ"ח): והמתקן
נכסיו אם כמתקן עמד אינו
חוזר אלא כמתקן אינו
כמתקן שמתחלה כי היכי
לקמא מאן היה בדעתו
להלך אף לשני עמד חזר
כן כמתקן אם כן ע"כ
כולן לשני דקאמר קאי
מקצת שנתן לראשון ילא
נתון לשני הלכך כי אמר
מקצתו לראשון לא ילא
דעתו לומר ומקצתו לשני
ושבו כי אמר וכו' לשני
הוי נתקן דאי כמתקן ילא
דקאמר היה רוצה לתת
השאר שלא נתתי לראשון
אע"פ אם כן בראשון
אמאי קנה שמה ממתנתו
כי אמר מקצתו לראשון
היה דעתו ליתן השאר לשני
וימנן שהוא נתקן ויהיה
לו להחריב על כמתקן וכו'
כמתקן וימנן דלא עמד
חוזר אלא ע"כ ר"ל אף
מה שנתן לראשון ונתקן

סא א מיי פיה מלי
ממנו עינים הל
ז:

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה ודילמא
וכי ולא מן הפטור על
החיוב ולא מן החיוב
על הפטור מפני שגארה
וכי חורגת הסיד ואחרי
מ"ה לעולם וכי הפקר
הפטור וכי בהני עמי:
(ג) ד"ה אלא וכי לאחור
ג' יומי: (ד) ד"ה אלא לך
ד"ה רבנן דה"ל:

גליון הש"ס

ר"ן ד"ה ופריש. משום
ההפקר בו. ויש לעיין
ממנו דפלה רש"י:

תוספות

ודלמא אחי אעשורי
מן החיוב ע"י
הפטור. לפיכך דתוך
שלה לא היה הפקר ועלול
פרק דמוקי לה כרנן
לעיל דמלאווייתא
היה הפקר ומדרבנן הוא
חיוב במעשר וכן כפיסה
החיוב על הפטור אבל
לפיכך פריך למרייהו אלא
דמלאווייתא היה הפקר
(ו) ומעשר מיניה וזכיה:
ההפקר ברבו ויפטר
השבים ובצרו חייב כפר
ובעליות כ"ו ופטר מן
המעשר. דכתיב וכל הלו
כי אין לו חלק ומלא
עמך וכל שדו ודך
אין וכשעשיתם מן דרשין
דפטור מן המעשר דכתיב
ואכלו אביו עמך יתירם
השבים ובצרו חייב כפר
אזכרת ופטור אף אדם
אזכר ופטור ואיכא למימר
מרייהו לרבי אלא בלקט
חיוב משום דכתיב משום
יתירא כדלמא בפקה הגול
קמא דק' ד' וקפטר דלא
דמיין כן ברייתא ההפקר
שדור מן ברייתא ההפקר
כדמו אז רבנן אז ר'
ישי ובהי פריך כשלמא
לעולא רבנן קמלן לה
הפטור דקמלן מלאווייתא
הוא ומדרבנן הוא חיוב
אלא רש"י בן לקיש דמוקי
הך דלעיל כרבי יוסי וכן
נמי מנ"י ויוסי אמאי פטור
מן המעשר ולפירוש יומא
השמה מן המורה לעולא
אמר ללא היה הפקר אע"ג

דאי אמרינן הכי אמו למימר דכי לא חזר בו נמי וזכה בו אחר לא
מהפקר קא וזי דכיון דמקמי דלחייב זכיה היה יכול מפקיר לחזור בו
אלמא ברמזיה הוה קאי ונמלא שאין זה וזכה מן ההפקר אלא מקבל
מתנה וקא סברי דמחייב במעשר ואתו לעשורי ממקום אחר עליו
והוה ליה מן החיוב על הפטור וממנו
על מקום אחר והוה ליה מן הפטור
על החיוב להכי תקון שלאחר שלשה
ימים לא יהא יכול לחזור בו כי היכי
דמדרבנן להו הפקר: **ואי הכי אפי'**
מיום ראשון להו הפקר. כלומר הוה לן
לתקוני דאפי' מיום ראשון להו הפקר
מהאי טעמא גופיה ומ"ש חו"ג' מאחר
ג'. ומפריקנן אמר רבה מפני הרמזין
דמפקרין והדרין בהון כלומר שאפילו
מתחלתן אינן מפקירין אלא כדי שיחזרו
בהן ונמלא שאין הפקר הפקר אלא

העממה בלבד ולפיכך כל ג' העמידו דכריהם על דין מורה אבל
לאחר ג' ליכא למיחש להכי כדפרישית לעיל. ואין ה"ג דהאי טעמא
מפני הרמזין כי מוקמינן נמי בריש דמשמעין רישא רבנן לרבינן ליה
כדפרישית לעיל אלא דכיון דהשמה דייקא טפי ברישא כי היכי דלפטר
דתיקום כרבי יוסי מפרש לה נמי להאי טעמא ואין ה"ג דכי היכי
דלרבינן ליה לרבי יוסי נדי להעמידו על דין מורה לרבינן ליה נמי לרבנן
לאפוקי מדין מורה ולתקוני: ופרכי' אבל דאורייתא לא היה הפקר
ודלמא אחי לעשורי מן החיוב על הפטור. אמאי ואילך אין יכול לחזור
בו פריך דקאמר דנתי דמדינא לרבי יוסי יכול לחזור בו ולא היה הפקר
תקון רבנן דליהו הפקר וזכיהו שחייבוהו במעשר כיון דמלאווייתא
לא היה הפקר דנתי שהיו יוליס לפטרו *משום דהפקר ב"ד היה הפקר
אפילו הכי לא ברא חכמים להלך ולפטור מן המעשר מה שהוא חייב
בו מן המורה וכיון שכן איכא למיחש דלמא אחי לעשורי מן החיוב
על הפטור דאמר וזכה זה ודאי כיון שזכוי חכמים במה שזכיה הפקר
גמור היה וחרגה דלידך מדינא לא כלום הוא וזה שחייבוני במעשר
אין אלא מדכריהם מפני גזרת הרוואה ששמעו חרותו וזכיהו
שהיתה חורה וזכיה ללוס שאילו כן הילך וזכוי בהפקר ואחי לעשורי
מדבר זה שהוא סבור שיהא פטור על דבר אחר שהוא פטור מן
הדין כגון חטין שגדלו בעצין שאינו נקוב וסבור הוא דליהו תרייהו
מדרבנן ולימא דמאי דזכי זכיה וזכה דמלאווייתא מחייב דכיון דחורמו
דמפקר מנהיגא מדינא נמלא שאין זה וזכה מן ההפקר וכי מעשר
מפירות הללו על אותן של עצין שאינו נקוב הוה ליה מעשר מן החיוב
על הפטור. ובצרו חייב הוא דהוה מנ"י למיפקר דילמא אחי לעשורי מן
הפטור על הפטור כלומר מפירות של עצין שאינו נקוב על זה והוא
מנייהו נקט. ובמאי דמפקרין נמי מיפקרין כולהו פירכי דאמר' כי
מעשרת עשר מיניה וזכיה כלומר לא מעשר ממנו על מקום אחר ולא
ממקום אחר עליו אלא עשר מיניה: **מיאיבי המפקר אח כרמו**
ולשחר עמד ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובכפאה. משום
דאע"ג דהפקר פטור מכולהו וכדאמר' בעלמא (שבת דף סח.) נשחר
למעוטי הפקר אפי' הכי משום דכחלוהי הני כתיב מעווי יתירא חייב
מן המעשר. דכיון דלא כתיב במעשר מעווי יתירא לא שנה הוא ולא
לה. כלומר דאע"ג דתקון רבנן דתוך שלשה יכול לחזור בו וכיון שכן כי
זכה זה הוא מחייב במעשר מדרבנן אפילו הכי כי אחיא הך
אליבייהו שפיר דפטור דקאמר דמלאווייתא קתני אלא מדרבנן אין הכי נמי
דמחייב: **אלא לריש לקיש.** דמוקים לה לאידך כר' יוסי הך
הכי אפשר דמתיי אליביה דהא לרבי יוסי כיון דאמר דמפקר יכול לחזור
בו מדינא על דבר זכיה ונמלא שמשלו בצר ולא מן ההפקר דנתי דכתיב
ליה לרבי יוסי דאיהו נמי מנ"י וזי בתורת הפקר דנפשיה הני מילי כשפירש
אלא כשצנר סתם כיון שצידו לחזור בו שלו הוא בזר: **אמר לך כי**
אמרי אנה לרבי יוסי הא רבנן היא. כלומר דנתי דלידך ברייתא מוקים
לה כולה כרבי יוסי על כרחיך הא רבנן היא ולא רבי יוסי:
ואיבעית

ודלמא אחי לעשורי מן הפטור על החיוב ומן החיוב על הפטור.
דכיון דאמרת דכל שלשה ימים לא היה הפקר לא דמלאווייתא ולא
מדרבנן ואמרין ליה דליתרוס אחי דהפקר סבר דמפקר ודאי
דמלאווייתא והיה הפקר הפטור מלאפירוש מיניה תרומה ומעשר
אלא מדרבנן הוא דמחייב לאפירוש
מפני הרמזין ואתו לעשורי מן החיוב
על הפטור דלילמא אחי ליה עצין
שאינו נקוב דחייב לעשורי מדרבנן
ולא דמלאווייתא דלא קרינא זכיה היוולא
השדה(ט) ואמר אחי מדרבנן והאי מדרבנן
ומפריש מהאי דהפקר אחאי עצין
שאינו נקוב והמורה אמרה והרמזות
ממנו(ט) מן החיוב על החיוב ולא מן
הפטור על החיוב (ט) מפני שגארה
כפודה תרומה כאדם זה שפודה
הקדשו במעווי ומתומה ומעשר אין
להם פדיון לעולם הלך אפילו מן החיוב לא אמרו לתרוס אלא מן
המוקף ומ"מ אם תרוס מזה על זה שלח מן המוקף תרומה הואיל שזה
הוה חיוב הוא. ל"א אלא אמרת דמכאן ואילך אין יכול לחזור בו מדרבנן
הוה הפקר אבל דמלאווייתא לא היה הפקר השמה נמי אחי מיניה חורבא
דהאי מפקיר סבר אפילו דמלאווייתא היה הפקר והאי דמחייב תרומה
ומעשר מדרבנן הוא ואחי לאפירוש מן הפטור על החיוב. ע"א דילמא
אחי לאפירוש מן החיוב על הפטור דאם היה מאה כורין ג' של חיוב
וחמשים של פטור והפריש מן החיוב על הפטור כור דהשמה מפקע
ליה להוואה כור מתורת חלה ואחי מיניה חורבא לעולם: לא אחי
לרבי תקלה דאמר' ליה כי מעשרת מהאי הפקר מיניה וזכיה: **מיאיבי**
המפקר אח כרמו ולשחר עמד ובצרו. וזכה זכיה איהו עצמו: **חייב**
בפרט ועוללות. כמו משאר כרס: **ופטור מן המעשר.** דחשבינן
ליה הפקר. ואדהכי מיחייב (ט) מהני טפי ממעשר דכתיב זהו מעווי
יתירא כדלמרינן ב"ק בפרק הגזול (דף זז.) שאני פרט דכתיב זכיה
מעווי יתירא חד בפרשת אמור אל הכהנים(ד) וחד בקדושים תהיו(ה)
דמשמע אפילו דהפקר חייב אבל במעשר דלא כתיב זכיה מעווי
יתירא פטור דמלאווייתא אבל מדרבנן חייב: **בשלמא בנאה.** דמוקים
לברייתא דלעיל(ט) דקתני כל ג' ימים יכול לחזור בו דמלאווייתא היה
הפקר אע"ג דלא אחי לרשות וזכה אבל רבנן הוא דאמר דלא היה
הפקר עד לאחר שלשה ימים מפני הרמזין הא נמי דתיי הבא פטור
ממעשר והוה הפקר דאורייתא קאמר אבל מדרבנן חייב מפני הרמזין:
אלא לריש לקיש. דמוקים לה לברייתא דלעיל(ט) אליבא דרבי יוסי
דאמר' ג' ימים לא היה הפקר אפילו דמלאווייתא (א) ולאחר ג' ימים לא
היה הפקר אלא מדרבנן דגורו שלח משתכח תורת הפקר אמאי
אם בצרו למחר פטור מן המעשר האמר ר' יוסי דאפילו מדרבנן לא
היה הפקר עד לאחר שלשה ימים: **אמר לך ר"ל כי אמרי אנה לרבי**
יוסי. אלא הך דקתני ולשחר הששים ובצרו פטור מן המעשר (ז): **רבנן**
היא. דאמרין במתניתין לאלתר היה הפקר אע"ג דלא אחי לרשות וזכה:
ואיבעית

כר משתרת. מה הפקר,
כי שאל לשחר אמור
רבנן שאל לשחר אמור בו,
מיכא אם חזר בו
חייב במעשר מן המורה
(דאמריה בשבחה.) המפקר
אח ברמו ולשחר
עמד ובצרו. קודם
שיבאו עינים לנפשו שחבו
הפקר אם היו קודמין
(ב"ק דף ז.) חייב בפרט
ובעוללות ובשכחה
ובכפאה. דלעיל דהפקר
פטור מכולס. דכתיב אילך
שך וימקן. מהני מעווי
יתירא למעוטי כי האי
נוולא דלא היה הפקר
לפטור. ועל"ז שפטור מן
המעשר. וכלל הני כתיב
מעווי יתירא. כדקדושים
מתיי כתיב כרמך לא מעולל
ופטר בו. ונמשנה מורה
כתיב כי שצור כרמך
לא מעולל. וכן לא מפטר
אחריך דרשויי פטר. מפטר
אישוקייתא. ופאה נמי
מהכא משמע דלא דכי
ר' ישמעאל (וחיין ק"א.)
שאל מעולל פטרות ממנו.
שכחה כתיב במשנה מורה
לא משוי לקחמו ונ"י ובאילן
כתיב לא מפטר אחריך
ואמר מר (שם) אחריך זו
שכחה. ולא דעי ליתירא
ויחובה באילן לגר ליתוס,
אלא לא מפטר אחריך
ואלא דעמל לעלייהו הוא
דלשכחן מעשרים: ב"ק
זד. ובצרו חייב מן המורה
המעשר. דלא כתיב זכיה
מעווי יתירא ב"ק דף זד.
ומורה ז'.

פירוש הרא"ש

ודלמא אחי אעשורי
מן החיוב ע"י
הפטור. לפיכך דתוך
שלה לא היה הפקר ועלול
פרק דמוקי לה כרנן
לעיל דמלאווייתא
היה הפקר ומדרבנן הוא
חיוב במעשר וכן כפיסה
החיוב על הפטור אבל
לפיכך פריך למרייהו אלא
דמלאווייתא היה הפקר
(ו) ומעשר מיניה וזכיה:
ההפקר ברבו ויפטר
השבים ובצרו חייב כפר
ובעליות כ"ו ופטר מן
המעשר. דכתיב וכל הלו
כי אין לו חלק ומלא
עמך וכל שדו ודך
אין וכשעשיתם מן דרשין
דפטור מן המעשר דכתיב
ואכלו אביו עמך יתירם
השבים ובצרו חייב כפר
אזכרת ופטור אף אדם
אזכר ופטור ואיכא למימר
מרייהו לרבי אלא בלקט
חיוב משום דכתיב משום
יתירא כדלמא בפקה הגול
קמא דק' ד' וקפטר דלא
דמיין כן ברייתא ההפקר
שדור מן ברייתא ההפקר
כדמו אז רבנן אז ר'
ישי ובהי פריך כשלמא
לעולא רבנן קמלן לה
הפטור דקמלן מלאווייתא
הוא ומדרבנן הוא חיוב
אלא רש"י בן לקיש דמוקי
הך דלעיל כרבי יוסי וכן
נמי מנ"י ויוסי אמאי פטור
מן המעשר ולפירוש יומא
השמה מן המורה לעולא
אמר ללא היה הפקר אע"ג

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

הא בגין דאפקריה באפי
 ש"שעה ואינו יב"ח
 אהורו בו. ודמי כאלו דמי
 לרשות וזכה וזה דלמי
 דלמי הפקר עד דלמי
 לרשות וזכה דלמי מרי
 דיכול לחזור בו דלמי מרי
 יומן כפי שנים איכא
 למתא למלאי וגם סתם
 הפקר מושל אפי' שנים
 כפי שלשה: רבי יהושע
 בן א"ו אומר דבר תורה
 אמר באחד הוה הפקר.
 כרבי דר' יוחנן סבר לה
 כרבי יוסי ורבי יהושע בן
 לוי כרבנן וכן המורה הוא
 הפקר לאלתר וזו היא
 כפ"ח לליל דמלאורי
 אמר רבי יוסי דלא הוה
 הפקר אבל לרבי' לעיל
 מתי סבר כר' יוסי דלא
 פליג אר' יוחנן מתי אלא.

ואיבעית אימא כי פליג ר' יוסי עליוהו דרבנן דלמרי לא הוה
 הפקר (א): **כגון דלא אפקריה אלא כפאי פרי** ואלדכי הכי קמתי ר'
 יוסי במתניתין דלא הוה הפקר כל זמן דלא אלא ליד וזכה אבל
 זכה ורבי קמתי דפטור מן המעשר
 דאפקריה כפאי צי תלתא: ור'
יהושע בן לוי אמר דבר תורה אפי'
כחד הוה הפקר. דלע"ג דלא הגיע
 לרשות וזכה הוה הפקר לאלתר:
ומה טעם אמרו כו' ושנים מעדין.
דאי ליכא אלא מרי כי זכי מד מאן
מעיד עליה דהנה הפקירו ולעולם
לאלתר הוה הפקר והיינו כרבנן דרבי
יהושע בן לוי סבירא ליה כרבנן:

הדרן עלך אין בין המודר

ואיבעית אימא הא דאפקריה באפי תרין והא
 דאפקריה באפי תלתא דאמר ר' יוחנן משום
 רבי שמעון בן יהוצדק כל המפקיר בפני
 שלשה הוה הפקר בפני שנים לא הוה הפקר
 ור' יהושע בן לוי אמר דבר תורה אפילו
 באחד הוה הפקר ומה טעם אמרו בשלשה
 כדי שיהא אחד וזכה ושנים מעדין:

הדרן עלך אין בין המודר

ממרויהו הילכך כי היכי דזממנה לא נפיק מרשותיה עד דלמי לרשות מקבל ה"ג דהפקר כי האר דהפקר זה לתנהו דמי וממני
 דהמפקיר את שדהו צדי האר הפקר מתוקמה ומשום הכי קמתי דעד שלל וזה צין הוא צין אחר יכול לחזור בו אבל כן מתימא
 דהמפקיר את כרמו מתוקמה דאפקריה באפי תלתא וכל היכא דליכא תלתא אושא מילתא דכולי' ואלדמי ואל דמי כלל
 למתנה הלכך אפי' דזממנה עד דלמי לרשות מקבל לא נפיק מרשות וזכה דהפקר כי האר אפי' ר' יוסי מודה לאלתר נפיק מרשותיה:
דאמר ר' יוחנן כל המפקיר בפני שלשה הוה הפקר. משום דלדעתא דכוליה עלמא דאפקריה: בפני שנים לא הוה הפקר. דכיון דליכא
 קלא אדעתא דלידה בלמוד אפקריה ודמי למתנה. כן נראה לי פירושא דשמעתא כולה ויש צמא שכתבתי קמא דכרס שלמדי מדברי
 הראשונים וזכרונם לברכה: והך סוגיא כולה למאי דסלקא דעמיה מעיקרא דטעמא דרבי יוסי משום דקסבר הפקר כמתנה אמאי
 ר' יוחנן דלמרי הכי לעיל [מג.] הא איתומז וכיון שכן למסקנא דלעיל אדמיא לה כל הך סוגיא ונקטינן לפירושא דברייתא דהמפקיר את שדהו
 אוקמתא דעולא דכונה רבנן הוה ר' יוסי נמי האר דר' יוסי לא פליג עלייהו דרבנן דדינא דהפקר כלל והיינו טעמא דסיפא דקמתי
 דעד שלל וזה צין הוא צין אחר יכול לחזור בו משום דכיון דזממנה וזכה לא שכיחן לא נפיק מרשות מפקיר עד דלמי לרשות וזכה
 וכולה דפרשיית לעיל: ולענין הלכה בלוגמיהו דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי נקטינן כר' יהושע בן לוי דאמר דבר תורה אפי' באחד
 הוה הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כדי שיהא אחד וזכה ושנים מעדין הילכך מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקיר בפני שלשה
 וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות נדרים (הלכה טו):

הדרן עלך אין בין המודר

וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות נדרים (הלכה טו):

הדרן עלך אין בין המודר

פירוש הרא"ש

הך משא גופא בשלמא אי מוקמת רישא רבנן נישא דנענין שלשה ימים כדי שיפטרם הפקר דפרשיית לעיל אלא
 כיון דמוקמת לה כרבי יוסי ואמר שלשה ימים עקריה רבנן לנשע גזרת מתנת בית חורין ואוקמהו אדלוריימא משום
 דלא משתכח מורת הפקר ואפי' לאפרושי מן החיוב על הפטור אפילו מיום ראשון נמי הוה לן למיחש להכי כי עיקר
 זכיית הפקר הוא מון שלשה דלא שכת שיעמור ג' ימים בלא וזכה וזכה לרין לתקן דבר המלאי ושכח: אמר רבה
 בפני הרבאין בר' פי' מה שנתון שלשה ימים לא הוה הפקר לאו משום גזרת מתנת בית חורין דאי הוה טעמא
 משום גזרת היינו מפקיעין אותה גזרה משום חשש שלא משתכח מורת הפקר כמו שאנו מפקיעין אותו לאחר ג' אלא
 בתוך ג' ימים לא הוה הפקר מדלוריימא מפני הרמאין שלא נמסר הדבר אלא לחכמים דעיקר הפקר יליפון משביעית
 כדררס בירושלמי והשביעית שמעטנה מה תלמוד לומר וטעמיה יך נטשה אחרת שהיא כו' ואחו וזו הפקר מה וזו
 לעניים ולעשירים אף זו כי' ובשביעית לית צה רמאות ויכילא דליכא למיחש לרמאות כגון בתוך שלשה לא הוה הפקר
 אבל מדלוריי' לא הוה הפקר כיון מילתיה דרבה היא וכיון דמדלוריי' חייב בנעשר משום שלא משתכח מורת הפקר
 לא מפקיעין ליה ורבי יוסי אוסר במתני' מון ג' מן המורה ולאחר ג' משום גזרת מתנת בית חורין: ודי' אמר אמי
 אעשרי' מן החיוב ע"ה הפטור בר' כי' מוקמת לה כרבנן ומוך ג' חייב לנשע מדרבנן שלא נפטרם הפקר דפרשיית
 לעיל וכי מוקמת לה כרבי יוסי ועד שלא זכה בו אחר חייב לנשע משום גזרת מתנת בית חורין ניווש דילמא אמי
 לעשורי' כו': דאמר א"ה כי' בעשרית עשר ביניה ובה. ויותר משו סתמים לרבנן משום שלא נפטרם הפקר ואחו
 למימר קא אלל טעל ור' יוסי משום גזרת מתנת בית חורין ממה שחשו דילמא אמי לאפרושי מן החיוב על הפטור:
 בשלמא אע"פא. רבנן קמתי לה ופטור מן המעשר מדלוריימא לאלתר אלא לר"ל דלרי' יוסי לא הוה הפקר מן המורה
 מון ג' ימים אמאי פטור מן המעשר: איבעית אימא הא דאפקריה באפי' תרי' ב'. דטעמא דר' יוסי דלא הוה הפקר
 מון שלשה משום דליכא למיחש לרמאות וכיון דאפקריה באפי' תלתא מתא והדג מפוטרים לכל ליכא למיחש לרמאות ואי
 כמו הפקר לאחר ג' הלכך לאלתר הוה הפקר: המפקיר בפני' ב' א"ה הוה הפקר. לאלתר: דבר תורה אמאי' באחד
 הוה הפקר. לאלתר כרבנן: ובה בעם אמרו בנ' ברי' שהיא אחד וזכה ושנים מעדין. ומתוך זה ירא בעל הבית
 להפקיר כדי להפקיע ממעשר וק"ל בכל מקום הילכתא כרבי' לנגיה דר' יוחנן הלכך הוה הפקר מן המורה אפילו
 באחד והר"ג אפילו ביו' לנן עמא הלכך בשעת כלי' להפקיר כלי' שלא יעבור על שניתם כלי' וכן בהמאז אס השאלה
 לעובר כוכבים ולא החזירה לו קודם השבת אפילו ביו' לנן עמא:
 הדרן עלך אין בין המודר

איבעית אימא הא דאפקריה באפי' תרי' ב'. ואמי שפיר כרבי יוסי הא דקאמ' במתני' דלא הוה הפקר עד דלמי ליד
 וזכה ה"מ באפי' תרי' אבל באפי' תלתא כיון דהוה הפקר הפקר מפורסם מודה רבי יוסי דלא מרשותו והוה הפקר ופטור
 מן המעשר והשתא דלמית להכי ברייתא דלעיל מתי לאוקמי כרבי יוסי דאפקריה באפי' תלתא ורישא מפני הרמאין:
 דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק כ"ה המפקיר בפני שנים א"ה הוה הפקר. לענין זה שלא יוכל לחזור
 בו ומיהו הפקר הוה דלמ קמא אחר וזכה בו וזה חזרו דוקא דלישנא דלא הוה הפקר משמע שאינו הפקר כלל ואי
 הוה מלי לפירושי הא דאפקריה באפי' תרי' דלא הוה הפקר כלל אז הוה נישא ועמה חזר בו מהך טעמא דפרשי' ש
 רבי יוחנן לעיל טעמיה דרבי יוסי משום דהוה נרשות מפקיר עד דלמי לרשות וזכה אלא סבר דר' יוסי אוסר משום
 דהפקר בפני שנים לא הוה הפקר כלל ומיהו קמיא דרבי יוחנן גופיה פריש טעמא דרבי יוסי לעיל ואיכא למימר הא
 דדייה הא דרביה ורבי יהושע בן לוי דלמרי דבר תורה אפילו באחד הוה הפקר דסבירא ליה כרבנן לאלתר יאל מרשות
 הפקר וה"ר אלעזר ממ"ץ פירש שמועה זו אלינא דרבא דהמפקיר שדהו כל ג' ימים יכול לחזור בו וחייב בנעשר מאן
 ואילן אין יכול לחזור בו ופטור מן המעשר ואמאי כרבנן דאמרי במתני' דהוה הפקר קודם שזכה בו אחר ולא גזרין
 להיות נרשותו לחייבו בנעשר כי היכי דלא גזרין במתני' להיות נרשותו לאסור על המודר משום מתנת בית חורין
 ומיהו בתוך ג' סברי רבנן דחייב לנשע אס חזר בו משום שלא נפטרם הפקר ואמרי העולם שהוא אוכל בעל ומיהו
 גבי מריס לאלתר יאל מרשותו לפי שאינו ידוע לכל שהדור והע"פ שלא נפטרם הפקר גם הגזר אינו ידוע וליכא
 למיחש שמה יאמרו הוא נהנה מוכס המדי' באיסור אבל איסור טעל ידוע לכל: עך ש"א ובה בו בין הוא בחוריה
 ובה בין אחר יב"ח אהורו בו וחייב בעשור. דגזרין שהיא נרשותו לחייבו בנעשר עד שיאל ליד אחר כי היכי דגזרין
 בגזרין משום מתנת בית חורין ור' יוסי הוא והאי דנקט הפקר לומן לרשותו נקטיה ואפי' בפסקי כי האר דלא שכת
 גזר ר' יוסי כי היכי דגזרין במתניתין משום מתנת בית חורין: ומתמה רישא רבנן וקופא ר' יוסי ומתוך לה עולא
 כולה כרבנן כי היכי אמאי שדהו ע"ה זכה כי' הא לא גזר במתניתין משום מתנת בית חורין ומשני שאני הפקר לומן
 דלא שכת ויעטו העולם לומר שאינו הפקר ואי עפרת ליה ממעשר יאמרו שטעל הוא אוכל לך חייבוהו בנעשר עד
 שזכה בו אחר: רישא נבי' ר' יוסי. והיינו טעמא דלא גזר להיות נרשותו ולחייבו בנעשר עד שזכה בו אחר כי היכי
 דגזר במודר משום דלא משתכח מורת הפקר ואמי למימר הפקר חייב בנעשר ולהכי אוקמהו אחר שלשה אדלוריימא
 ופטור מן המעשר כדי שלא יפול למי' כמשל שיעטו לומר הפקר חייב בנעשר וראו חכמים שזכר י' חוש שלא משתכח
 מורת הפקר ממה שיש לחוש לגזרת מתנת בית חורין: אי היכי שיהו ראשון נבי'. הוה לן לאוקמיה אדלוריימא משום

המנהל שפעין לדיקא
 [בפיקעות הוא יושב]
 רמאות אבל במטלטלין הוה
 הפקר לאלתר אפי' בפני
 שנים ואפי' לפרושי ש"ח
 הלכתא כר' יהושע בן לוי
 דקמתי רבנן כושיה ועד
 ר' יהושע בן לוי ר' יוחנן
 הלכה כרבי יהושע בן לוי
 בכל מקום לשון רבי ר"א
 מדפקיעין כפ' תלת
 השמר (ברכות פז): דלית
 (ליה) הלכתא כושיה אלא
 נמי והסם מפרש ליה אבל
 גלמריה הלכתא כושיה
 דרבי יהושע בן לוי דלא
 מלרין תלתא מדרבנן אלא
 גבי מעשר ובפרשיית
 טעמא שלא יפקיעו
 ממעשר אבל לא להפקיר
 כליו בשבת שלא יעבור על

הדרן עלך אין בין המודר